

ресурси на суму 1120 млрд. дол., проти 3152 млрд. дол. активів фондів суверенного багатства, які мають індекс прозорості нижче 8.

Отже, побоювання світових політиків та економістів не є безпідставними. Фонди суверенного багатства накопили достатньо великі запаси фінансових ресурсів, щоб мати значний вплив на світову фінансову систему. Важливо, щоб побоювання щодо суверенних фондів не переросли в фобію та не призвели до політики фінансового протекціонізму в країнах Європи та США.

Одним із основних напрямів роботи із фондами суверенного багатства має стати підвищення їхньої прозорості. При відповідному регулюванні, фонди суверенного багатства повинні стати важливим елементом нової фінансової системи. Проте без належної уваги вони можуть сприяти подальшому зростанню фінансових дисбалансів в світовому господарстві та виникненню нових фінансових криз.

Олексій ВОЙТЕНКО

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Ринок фінансових послуг – одна з найважливіших сфер національної економіки, де відбувається формування та розподіл фінансових ресурсів і послуг, та яка пов'язана з діяльністю фінансових установ.

В умовах сучасних економічних реалій ринок фінансових послуг є важливим фундаментом для зростання, розвитку і стабільності національної ринкової економіки. Ринок фінансових послуг забезпечує накопичення і розподіл інвестиційних ресурсів та надання фінансових послуг, взаємодію надавачів і споживачів цих послуг за правилами, визначеними законами та іншими актами законодавства.

Необхідно відзначити, що в Україні, у рамках загальносвітової тенденції до універсалізації діяльності фінансових структур, банки займають домінуюче становище. Проте небанківські фінансові установи завойовують ринкові ніші досить агресивно. Щонайменше, чотири причини (які частково є й результатами перетворень) сприяють їх динамічному наступу: прогресуючий розвиток фондового ринку і сек'юритизація активів; необхідність задоволення вузького або вибіркового попиту, при якому присутність банків обмежено; потреба у більш прибутковому інвестуванні заощаджень домашніх господарств; спроби ухилення від порівняно жорсткіших вимог банківського регулювання. Інакше кажучи, кількість фінансових інститутів і професіональних учасників ринку постійно збільшується. Зростання конкуренції у вітчизняному фінансовому секторі відображається у диверсифікації спектру фінансових послуг, коли ініціаторами новацій виступають не тільки спеціалізовані установи, але й дедалі частіше – їх клієнти.

Ринок фінансових послуг як система інтегрованих фінансових інститутів, де реалізуються контрактні відносини щодо переміщення капіталу з використанням фінансових інструментів і послуг, структурується через множинність взаємозв'язаних секторів (субринків) і стає дедалі більш сегментованим за окремими групами клієнтів. Створюються нові та розширюються апробовані ніші фінансового сервісу. На вітчизняному фінансовому ринку, як і в зарубіжній практиці, активно розвивається надання роздрібних послуг для населення, тобто йдеться про персоналізацію фінансових послуг. Поступово зростає роль індивідуального консультування щодо проведення фінансових операцій, а також удосконалюється комунікативна база з використанням інформаційно-технологічних нововведень.

Звичайно, неможливо оминути увагою негативний вплив на розвиток вітчизняного ринку фінансових послуг наслідків фінансово-економічної кризи 2007-2009 рр. Попри заяви багатьох експертів, що криза не вплине на економіку нашої держави, насправді криза призвела до відчутних наслідків [1]. Криза ліквідності, ріст інфляції та цін на енергоносії, криза в житловому будівництві це одні з багатьох деструктивних проявів кризових явищ у вітчизняній економіці.

На даному етапі розвитку спостерігаються активізації корпоративних угод злиттів і поглинань за участю структур-нерезидентів, а також зміцнення позицій іноземних банків і небанківських установ (страховиків, венчурних і хедж-фондів) при започаткуванні й розвитку спільного бізнесу [2]. У такий спосіб дедалі чіткіше виявляється нова форма реалізації конгломеративних інтересів учасників ринку, коли концентрація капіталу під час створення фінансових і фінансово-промислових груп вимагає обміну вже не тільки фінансовими активами, а насамперед — фінансовими стратегіями. Тому, в даних економічних умовах питання співвідношення вітчизняних та іноземних учасників фінансового ринку України залишається предметом гострих дискусій. Узгоджені позиції щодо визнання доцільності залучення іноземного капіталу стають суперечливими, коли мова заходить про зустрічні умови його надходження та використання. Суперечності між економічними інтересами резидентів і нерезидентів можуть трансформуватись, як уже зазначалось, у проблему економічної (і в тому числі — фінансової) безпеки.

Необхідно також відзначити, що ринок фінансових послуг України еволюціонує шляхом модифікації кількісних і якісних характеристик свого поступального розвитку. Проте подальші перспективи його функціонування вимагають вирішення ряду вже перелічених і пов'язаних з ними проблем. Розширення спектру фінансових послуг (але тільки легітимних і якісних), які надаються фінансовими установами України, одночасно є забезпеченням належного рівня їх конкурентоспроможності.

Водночас серйозним негативним аспектом залишається нерівномірність розвитку окремих сегментів вітчизняного ринку фінансових послуг. Низький рівень довіри між ринковими контрагентами, а також недостатній захист прав власності та контрактних прав виступають чи не найбільшими перешкодами для формування дійсних, а недекларативних ринкових відносин. З інституційної точки зору, економіка стає ринковою не тоді, коли визнаються такою міжнародними інститутами, адже зовнішні атрибути не завжди пов'язані з внутрішніми змінами. Очевидно, говорити про «ринковість» варто тільки після того, як неформальні (довільні, хаотичні) норми економічної поведінки стануть формальними, тобто юридично стандартизованими в інтересах широкого, а не вузького кола осіб.

Підводячи підсумок вищезазначеного необхідно підкреслити, що за останні 15 років ключовими передумовами і разом з тим результатами розвитку національного фінансового ринку можна вважати:

- а) на макрорівні — формування відповідної законодавчо-нормативної бази;
- б) в організаційному аспекті — створення та діяльність державних регуляторів одночасно із саморегульованими організаціями і професійними об'єднаннями;
- в) на мікрорівні — становлення конкурентоспроможних фінансових посередницьких структур (банків і небанківських установ); поступову інтеграцію у міжнародні фінансові ринки.

Література

1. Аналітичний портал «Дело» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://delo.ua>.
2. Паливода К., Гайдуцький П. «Чи загрожує Україні іпотечна криза?» // Дзеркало тижня, № 12 (691), 29 березня – 05 квітня 2008.

Сергій ВОЙТОВ

Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, м. Київ

МИТНА СКЛАДОВА АСОЦІАЦІЇ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Парафування Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 30 березня 2012 року та наступне парафування тексту Угоди про зону вільної торгівлі між Україною і ЄС, на думку фахівців, є суттєвим зрушенням на шляху інтеграції до спільноти розвинутих європейських країн. Стратегічна взаємодія ЄС та України, в рамках окресленого напрямку, націлена на